

BANYOLS (Alaró, Mall. 18, a-3)

Alqueria documentada per Rosselló Vaquer¹² l'any 1242. Jaume d'Olesa i d'Espanya¹³ la cita de l'any 1281; i P. Cateura¹⁴ en el segle XIV. Sembla que hi va haver una mesquita.

Que és mossarabisme és evident, però cal prevenir-se contra una identificació massa completa amb *Banyuls* de Menorca i del Rosselló. El present és més probable que vengui del primitiu BALNEOS i no del diminutiu. BALNEOS devia donar *Banyos* en mossàrab, i la *l* seria el so d'una lletra paràsita afegida pels catalans, fenomen que es produeix molt sovint en els noms mossàrabs, com ara en el nom de Serra de Pàndols, que ve del llatí PANDOS en el sentit de cims bonyarruts; *bàndol* en lloc de *bando*. Aquest afegit no s'ha produït en el nom de *Banyos de Sant Joan* (Campos, 42, c-4), cas que es confirmés que es tracti d'un mossarabisme i no un castellanisme recent.

BANYOS, Cap de (Ciutadella, Men. 1, i-1)

La forma mossàrab seria *Banyos* de BALNEOS 'banys'.

Després seria forma antiga *Bànyols* (cf. el que s'ha dit del d'Alaró).

Accident geogràfic de la costa occidental de l'illa de Menorca, conegut també amb el nom de Cap de Binicous, però aquest nom avui està en regressió, arraconat pel de *Banyos* (*Bànyols*).

En el *Llibre Vermell* (Arxiu Històric Municipal de Ciutadella), trobam que a *Banyols* hi havia uns pasturatges. Antoni Ramis (1829, iv, 29), registra un «Viñedo de *Banyols*» per la part d'aquest cap, i el documenta en el S. XVI. L'Arxiduc Lluís Salvador (*Die Balearen*, II, 403) cita la Cala des Racó del Cap de *Banyos*. Florenci Sastre (*La Ciutadella de Menorca en el trànsito...*) cita la possessió de *Banyols* (p. 40), la vinya de *Banyols* (p. 16), «a la part de *Banyols*» (p. 17). Dóna la impressió que era un lloc important.

Amb referència a aquest topònim ja vaig arriscar-me a exposar una atrevida hipòtesi de treball¹⁵ que ara afinaré millor.

A la costa occidental de Menorca hi ha tres caps importants: *Nati*, antigament d'en *Nate* o *Nati* al nord, el de *Bajolí* al centre i el d'*Artrutx* al sud. El Cap de *Banyos*, de menor entitat, però no gaire, està un poc al sud del de *Bajolí*, on des d'antic s'anomena també *Cap de Binicous*.

12. Ramon ROSSELLÓ VAQUER, *Història d'Alaró. Segles XIII-XIV* (Palma de Mallorca, Gràfiques Miramar, 1979), pp. 19, 41 i 121.

13. «Butlletí de la Societat Arqueològica Lul·liana», XXIII, p. 277.

14. «Patrimonial» (1982), p. 126.

15. Josep MASCARÓ PASSARIUS, *Geografia e historia de Menorca* (Ciutadella, Cardona Offset i Imp. AHès, 1980-1985), vol. II (1981), pp. 877-881.